

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Dějepisná olympiáda
48. ročník, 2018/2019
krajské kolo - zadání

přidělené soutěžní číslo	body celkem

Jméno a příjmení: .....

Tematické zaměření ročníku: „**Za poznáním, za obchodem i za prací aneb
Cesty jako tepny civilizace**“.

***Důležité upozornění** – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **100 bodů**.*

Úkol č. 1

V 19. století přibyla mezi cestovatelskými destinacemi balneologická střediska.

Nahraď slovo balneologie českým výrazem: _____

Doplň, se kterými balneologickými místy jsou spojeny osoby:

a) Jean de Carro _____

b) Johann Schrott _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 2

Pošta začala již od 17. století přepravovat i cestující a postupně se její jízdy stávaly pravidelnými.

Napiš,

a) jak se tento druh pravidelné pošty označoval: (ř) _____ (p) _____

b) kterému šlechtickému rodu bylo v rakouských zemích svěřeno její provozování:

(T) _____

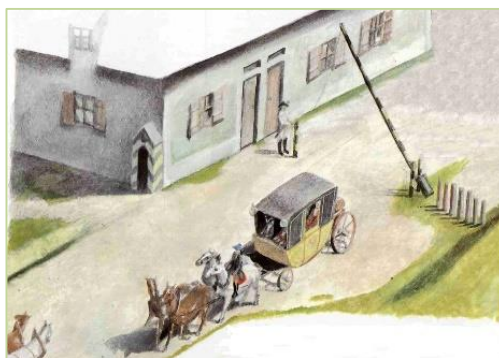
c) zda byly poplatky na mostné a mýtné zahrnuty do ceny jízdenky: ANO/NE

d) jak se nazývala budova na obrázku, která bývala jednou z mála „nucených“ zastávek na cestě poštovního vozu:

(c) _____

e) jak byl označován kočí vozu takovéto pošty:

(p) _____

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 3

Budování silnic a železnic si vyžadovalo i budování technicky náročnějších staveb, které se dodnes dochovaly jako technické památky 19. století. Napiš, o který typ mostu jde:

a) _____
(v) _____

b) _____
(ř) _____ (m) _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 4

Z uvedené nabídky vyber pojmy, které se vztahují k jednotlivým bodům zadání a zapiš je. Všechny souvisí s cestováním v 18. a 19. století.

Nabídka:

Herkules – 13 zlatých – Salomon Rothschild – Teplice – 39 a půl hodiny – Bucefalus – Scheveningen – Roztoky – Chuchle – František X. Riepl – Znojmo – Česká Kubice – 1839 – Halič – Gräfenberg – Přerov – 1749

Zadání:

A. lázeňská místa: _____

B. Severní dráha císaře Ferdinanda: _____

C. parostrojní dráha Vídeň – Brno (názvy lokomotiv): _____

D. oblíbená letní sídla, oblíbené penziony: _____

E. poštovní spoj Praha – Vídeň: _____

17 bodů	
---------	--

Úkol č. 5

Spoj spolu související výrazy, k výrazům v prvním sloupci doplň čísla odpovídajících výrazů z druhého sloupce.

A. Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou	
B. baron Rothschild	
C. císařské silnice	
D. herberg	

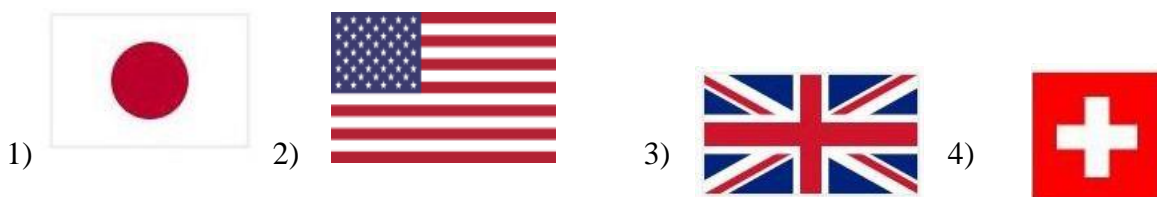
1. železnice
2. ubytování
3. poutnictví
4. aleje

4 body	
--------	--

Úkol č. 6

I když mají české země jednu z nejhustších železničních sítí na světě, nejstarší parní železnice nevznikly na území habsburské monarchie.

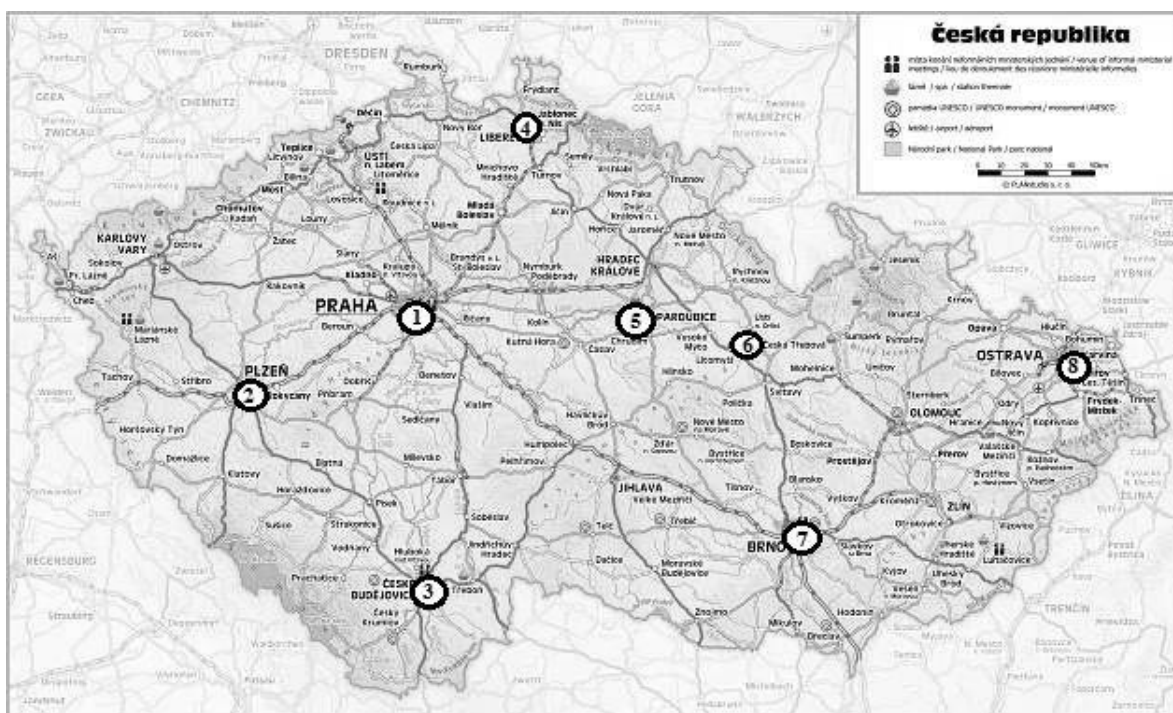
Označ vlajku země, kde parní železnice vznikla, a napiš název této země:

Na základě práce s mapou České republiky napiš číslo a název města, v němž

a) byla nejstarší továrna na výrobu železničních vozů u nás _____

b) byla nejstarší továrna na výrobu lokomotiv u nás _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 7

Od přelomu 60. a 70. let 19. století se ve větší míře organizovaly turistické pochody v podobě národních poutí, které směřovaly na významná místa českých dějin. Doplň názvy cílů národních poutí.

hora Ř _____, hrad B _____, hora B _____,

hora O _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 8

Doplň přídatné jméno, které lze použít na všech volných místech.

Z krkonošských bud se stávaly _____ ubytovny, značily se _____ cesty,

vydávaly se _____ mapy a od 60. let byly zakládány první _____

kluby.

1 bod	
-------	--

Úkol č. 9

Rozhodni, co představují jména Herkules, Bruna, Gigant a Bucefalus. Zakroužkuj správnou odpověď.

- a) Jména vozů osobního vlaku při otevření parostrojní tratě na trase Praha – Pardubice.
- b) Jména lokomotiv vlaků při slavnostním zahájení parostrojní přepravy z Vídně do Brna.
- c) Návrhy na název první lokomotivy, která poprvé projela s cestujícími celou trať z Vídně do Haliče.
- d) Jména čtyř lokomotiv, které v prvních letech jezdily na trase z Prahy do Olomouce.

1 bod	
-------	--

Úkol č. 10

Rozhodni, zda je, nebo není informace o železniční přepravě ve 30. letech 19. století u nás pravdivá. Před odjezdem vlaku se zatroubilo na roh.

ANO – NE

Vozy třetí třídy sloužily ke stání.

ANO – NE

Jízdenky do jednotlivých tříd byly označeny barvami a stejnými barvami byly označeny i vozy.

ANO – NE

3 body	
--------	--

Úkol č. 11

Doplň.

K prvnímu vytápění vagonů se používaly dvacetilitrové měděné lahve naplněné

(v) _____ nebo (p) _____, na které si lidé kladli nohy. Méně často se používaly
(b) _____, které se kladly pod sedačky, jejichž spalováním se však uvolňovaly
nebezpečné plyny.

3 body	
--------	--

Úkol č. 12

Pro cestování byla důležitá znalost cizích jazyků. Až do konce 19. století byla nejdůležitějším

cizím jazykem _____.

1 bod	
-------	--

Úkol č. 13

„Nejprve mě považovali za šarlatána, ale později se postoj lidí změnil. Přijíždělo stále více lidí a já jsem je léčil. Tak jsem založil tradici lázeňství v Gräfenbergu.“

Napiš příjmení muže, který mohl říci tuto větu: _____

Jak se Gräfenberg nazývá dnes? _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 14

V textu doplň název obce poblíž Prahy, oblíbeného místa letních pobytů Pražanů.

V knize „Dětství a mládí s Vrchlickým“ Eva Vrchlická vzpomíná: „O pěkných nedělích a svátcích přicházelo do _____ mnoho výletníků a stálí hosté prchali před nimi do stráně mimo cesty, kde každý měl vyhrazená svá místečka, pečlivě ukrytá v houští a vybavená hrubě sbitými stolky a lavičkami...“

1 bod	
-------	--

Úkol č. 15

Od 60. let 19. stol. vznikaly v Evropě turistické kluby. Také v Čechách byl v r. 1888 takový klub založen.

Napiš, kdo byl iniciátorem jeho založení? (jméno a příjmení) _____

Jak se klub nazýval? _____

Jak se nazýval měsíčník, který byl klubem vydáván? _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 16

Doplň text.

Výlety do přírody daly vzniknout (t) _____ sportu, pobytu v přírodě pod (s) _____ nebo v jiném improvizovaném přístřeší. V českých zemích k jeho rozvoji přispívalo (s) _____ / (j) _____ hnutí. První tábor (S) _____ (s) _____ se konal v r. 1912.

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 17

Ve své díle „Slávy dcera“ zachytil Jan Kollár výhody nového dopravního prostředku, předchůdce pozdějšího kola, na kterém dojížděl za Mínou.

*Jest to vůz, kůň, pěchour spolu; trého
prospěch vtip tu v jedno zatvořil,
aby člověk i noh nemořil
i se vyhnul smrti pádu zlého.
_____ se volá od nálezce;
... Ona nejen lásce krátí dráhu,
než jak těla učí držeti,
tak i ducha vždycky rovnováhu.*

Který dopravní prostředek Kollár používal? _____

Kterou dovednost dopravní prostředek u člověka rozvíjí? _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 18

Napiš název nového způsobu dopravy a zároveň nového sportovního odvětví, s kterým se pojí tyto názvy: kohoutovka, rovery. _____

Z nabídky doplň názvy k obrázkům: safety, kostitřas, draisina

1

1 _____

2

2 _____

3

3 _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 19

Roku 1880 byl v Praze na Smíchově založen první český cyklistický klub.

Jak se jmenoval?(Č) _____ (k) _____ (v) _____

Jak se říkalo členům klubu? _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 20

Aktivní trávení volného času cestováním se v 19. století rozšířilo do širokých společenských vrstev, což se leckdy neobešlo bez určité revnivosti mezi přívrženci různých způsobů takové kratochvíle. Tomu odpovídají přezdívky „vysocí“ a „zeměplazi“, kterými se častovali provozovatelé jedné aktivity. Napiš,

a) o kterou aktivitu šlo: _____ ,

b) na kterém vynálezu svou činnost provozovali „vysocí“: _____ ,

c) na kterém vynálezu svou činnost provozovali „zeměplazi“: _____ .

3 body	
--------	--

Úkol č. 21

K osobnostem přiřaď sport, číslici zapiš do správného řádku.

A. Karolína Světlá	
B. Josef Pecháček z Hořic	
C. Josef Rössler-Ořovský	
D. Jan Buchar, F. Reich	
E. Klemeňa Hanušová	

1. dívčí tělocvik
2. lyžování
3. cyklistika
4. hokej
5. turistika

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 22

Zakroužkuj správné tvrzení.

První jízda poštovního rychlíku se uskutečnila na trase: a) Vídeň – Praha
 b) Vídeň – Brno
 c) Vídeň – Břeclav

1 bod	
-------	--

Úkol č. 23

Cestovat bylo možné jen pro pouhé potěšení, nikoli pouze za prací nebo za obchodem. Která ze společenských vrstev s touto aktivitou na počátku 19. století přišla? Zakroužkuj správnou možnost.

- a) měšťané
- b) šlechta
- c) buržoasie

1 bod	
-------	--

Úkol č. 24

Doplň. Použij pojmy z nabídky (NE VŠECHNY POJMY BUDOU POUŽITY):

studenti – předškolní děti – chudí chlapci – děti školou povinné

Jejich hlavním prázdninovým rozptýlením bylo cestování:

Byli ubytováni v azylech, tzv. oratořích:

Na prázdninové, feriální osady, které měly spíše charakter sociální péče, jezdili/y

3 body	
--------	--

Úkol č. 25

V citátu z počátku 20. století doplň chybějící slovo.

„_____ slove cestování za účelem zábavy, která spočívá najmě v rozkoši z pobytu v přírodě vůbec, a pak ve vyhledávání méně známých a krajinářsky vynikajících končin, pak také za účelem osvěžení tělesného i duševního.“

V textu doplň chybějící výrazy, napoví počáteční písmena.

V českých zemích byl (t) _____ především člověk, který cestoval

(p) _____, (ž) _____ a občas i (p) _____ .

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 26

Dokonči věty.

K cestě do Drážďan v roce 1841 použila rodina Josefa Jungmanna _____ .

Zásluhu na vybudování základní silniční sítě v Čechách a v celé západní části habsburské monarchie měl český šlechtic hrabě _____ .

Koněspřežná železnice v majetku knížete Fürstenberga sloužila k přepravě dřeva i knížecích přátel z _____ do _____ .

4 body	
--------	--

Úkol č. 27

Znamé rčení z konce 18. století připomíná nejdůležitější věci na cestu. Doplň chybějící slova.

„_____ a _____ jsou nejdůležitějšími rekvizitami na cestu. Bez prvního nelze cestu nastoupit, bez druhého ukončit.“

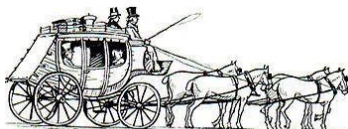
2 body	
--------	--

Úkol č. 28

V 19. století byla v habsburské monarchii provedena jednotná klasifikace dopravních prostředků:

1. vůz, povoz
2. kočár
3. diligence
4. journalière

K obrázkům připiš číslici pro správné označení dopravního prostředku.

A _____

B _____

C _____

D _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 29

Cestovatelé 19. století navazovali do určité míry na raně novověké cesty mladých šlechticů.

Jak se cesty šlechticů nazývaly? _____

Jeden cíl šlechtických cest moderní cestovatelé zpravidla nevyhledávali. Který?

_____

2 body	
--------	--

Úkol č. 30

Rozhodni, která tvrzení jsou pravdivá, zakroužkuj.

1. Technická úroveň nových cest budovaných v 19. století v našich zemích byla:

- a) průměrná
- b) vysoká
- c) neobyčejně vysoká
- d) nízká

2. Jednotná šířka cest v 19. století činila:

- a) 9,5m – 13 m
- b) 13 m – 15, 5m
- c) 4 m – 8,5 m
- d) 4,5 m – 9 m

3. Nejstarší česká lokomotiva měla název

- a) Ahoj
- b) Čau
- c) Nazdar
- d) Zdar

4. Hygiena ve vlacích byla zpočátku problematická.

- a) záchody byly zpočátku jen ve služebních vozech
- b) cestující si zpočátku mohli dojít na toaletu na dlouhé pauze do místního hotelu
- c) vlaky měly splachovací záchody
- d) vlaky měly chemické záchody

4 body	
--------	--

Celkem:

100 bodů	
----------	--

Rozřazovací úkol

Vypiš a zdůvodni, které z uvedených předmětů si cestující v 19. století nemohl vzít z domu na cesty.

antibiotika – cestovní vak – inkoust – jízdenka – lůžkoviny – mapa – ocet – pálenka (alkohol) –
příbor – vosk

0 – 0,9 bodu	
--------------	--

Dějepisná olympiáda
48. ročník, 2018/2019
krajské kolo – řešení

Tematické zaměření ročníku: „**Za poznáním, za obchodem i za prací aneb
Cesty jako tepny civilizace**“.

Úkol č. 1

a) lázeňství; b) Karlovy Vary; c) Lipová 3 body

Úkol č. 2

a) řádná pošta; b) Taxisům; c) ANO; d) celnice; e) postilion 5 bodů

Úkol č. 3

a) viadukt; b) řetězový most 2 body

Úkol č. 4

17 bodů

A. Teplice – Gräfenberg – Scheveningen; B. Salomon Rothschild – Halič – Přerov – František X. Riepl; C. Herkules – 1839 – Bucefalus; D. Roztoky – Chuchle – Česká Kubice; E. Znojmo – 1749 – 13 zlatých – 39 a půl hodiny

(počítají se správná řešení, body se neodečítají)

Úkol č. 5

4 body

A. Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou	3
B. baron Rothschild	1
C. císařské silnice	4
D. herberg	2

Úkol č. 6

3, Velká Británie; a-8 Ostrava; b-1 Praha 3 body

Úkol č. 7

Říp; Bezděz; Blaník; Oreb 4 body

Úkol č. 8

turistické 1 bod

Úkol č. 9

b) 1 bod

Úkol č. 10 ANO; NE; ANO	3 body										
Úkol č. 11 vodou; pískem; brikety	3 body										
Úkol č. 12 francouzština	1 bod										
Úkol č. 13 Priessnitz; Jeseník	2 body										
Úkol č. 14 Chuchle	1 bod										
Úkol č. 15 Vojtěch Náprstek; Klub českých turistů; Časopis turistů (celé názvy jsou správné řešení)	3 body										
Úkol č. 16 tábormickému; stany; skautské/junácké; Svojsíkových skautů	5 bodů										
Úkol č. 17 draisina (běhostroj); rovnováhu, držení těla v rovnováze (Je na hodnotiteli, aby posoudil výstižnost odpovědi.)	2 body										
Úkol č. 18 cyklistika; 1.kostitřas; 2.safety; 3.draisina	4 body										
Úkol č. 19 Český klub velocipedistů; kohoutovci	2 body										
Úkol č. 20 a) cyklistika; b) velociped (kostitřas); c) rover (safety)	3 body										
Úkol č. 21	5 bodů										
<table border="1"><tr><td>A. Karolína Světlá</td><td style="text-align: center;">5</td></tr><tr><td>B. Josef Pecháček z Hořic</td><td style="text-align: center;">4</td></tr><tr><td>C. Josef Rössler-Ořovský</td><td style="text-align: center;">2</td></tr><tr><td>D. Jan Buchar, F. Reich</td><td style="text-align: center;">3</td></tr><tr><td>E. Klemeňa Hanušová</td><td style="text-align: center;">1</td></tr></table>	A. Karolína Světlá	5	B. Josef Pecháček z Hořic	4	C. Josef Rössler-Ořovský	2	D. Jan Buchar, F. Reich	3	E. Klemeňa Hanušová	1	
A. Karolína Světlá	5										
B. Josef Pecháček z Hořic	4										
C. Josef Rössler-Ořovský	2										
D. Jan Buchar, F. Reich	3										
E. Klemeňa Hanušová	1										

Úkol č. 22 b)	1 bod
Úkol č. 23 b)	1 bod
Úkol č. 24 studenti; chudí chlapci; děti školou povinné	3 body
Úkol č. 25 Turistika; turistou/turista; pěšky; železnicí; parníkem/parolodí	5 bodů
Úkol č. 26 parník; Chotek; z Lán do Prahy (i opačně)	4 body
Úkol č. 27 Peníze; čas	2 body
Úkol č. 28 A 3; B 4; C 1; D 2	4 body
Úkol č. 29 kavalírské cesty; univerzity	2 body
Úkol č. 30 1c; 2a; 3c; 4a	4 body
Celkem:	100 bodů

Rozřazovací úkol

antibiotika; jízdenka; mapa;

zdůvodnění – individuální řešení, je na posouzení hodnotitele

Rozřazovací úkol řeší všichni soutěžící. Porota rozřazovací úkol opravuje a hodnotí jen v případě shodného počtu bodů u dvou či více soutěžících. Za rozřazovací úkol může soutěžící získat maximálně 0,9 bodu ve škále (0-0,9). Např. dva soutěžící získají 95 bodů. Rozřazovací úkol soutěžící odliší v celkovém pořadí na základě hodnocení rozřazovacího úkolu, kdy jeden získá např. 95,3 a druhý 95,7 bodu (jeho zdůvodnění výběru bylo přesnější a podrobnější).